

УДК658.14/.17:005.52:005.931.11

Л.А. Шергінаканд. екон. наук, доцент,
кафедра економіки підприємств**Т.Р. Домшина**магістрант кафедри економіки підприємств
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»**ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ
І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В ПЕРІОД КРИЗИ**

Анотація. У статті визначено сутність фінансової стійкості підприємства. Розглянуто основні фактори, які впливають на формування фінансової стійкості підприємства. Визначено роль аналізу факторів впливу на фінансову стійкість у забезпеченні надійного фінансового стану підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість підприємства, фінансовий стан, зовнішні фактори фінансової стійкості, внутрішні фактори фінансової стійкості.

**ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ
НА ФИНАНСОВУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ
И ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ
ПРЕДПРИЯТИЯ В ПЕРИОД КРИЗИСА****FACTORS THAT AFFECT THE FINANCIAL
STABILITY AND SOLVENCY
OF THE COMPANY DURING THE CRISIS**

Аннотация. В статье определена сущность финансовой устойчивости предприятия. Рассмотрены основные факторы, которые влияют на формирование финансовой устойчивости предприятия. Определена роль анализа факторов влияния на финансовую устойчивость в обеспечении надежного финансового состояния предприятия.

Ключевые слова: финансовая устойчивость предприятия, финансовое состояние, внешние факторы финансовой устойчивости, внутренние факторы финансовой устойчивости.

Abstract. The article explains the purpose of financial stability of enterprise. The main factors affecting the development of financial stability of enterprise. The role of the analysis of impactson financial stability in ensuring sound financial condition.

Key words: financial sustainability of the enterprise, financial condition, external factors of financial stability, internal factors of financial stability.

Вступ. На сьогоднішній день в умовах нестійкої економіки досить чітко прослідковується тенденція щодо погіршення фінансового стану підприємств. Причиною цього слугують зміни як в економіці в цілому, так і в розвитку окремих галузей промисловості. Підприємствам необхідно постійно адаптуватися до нових умов функціонування бізнесу беручи до уваги зміни сучасного ринку.

Фінансову стійкість можна визначити одним з ключових факторів стабільного та прибуткового функціонування підприємства. У сучасних нестабільних умовах розвитку ринкової економіки забезпечення фінансової стійкості підприємства набуває все більш важливого значення. Успішна діяльність підприємства залежить від його фінансового стану. Якщо підприємство належить до фінансово стійких, то воно має переваги при отриманні позикових коштів, підборі кваліфікованого персоналу, залученні інвестицій тощо. Чим кращий фінансовий стан підприємства, тим менш воно залежить від зміни ринкової кон'юнктури та має усі можливості для забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності.

На діяльність підприємств в умовах кризи постійно впливають різноманітні фактори, що в результаті може призвести як до позитивних, так і до негативних змін у їхній діяльності. Забезпечення фінансової стійкості та мінімізація негативного впливу різноманітних факторів на сьогоднішній день є важливою і вкрай необхідною умовою ефективного функціонування підприємств. Саме тому актуальним є питання дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість суб'єктів господарювання з метою подальшої розробки заходів щодо покращення фінансового стану підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що проблемою фінансової стійкості займаються багато вчених-економістів. Досліджували цю проблему зарубіжні вчені Е. Дж. Долан, Р. Дж. Кемпбелл, Р.Л. Міллер, П.С. Роуз, Дж.Ф. Сінкі, Дж.К. Ван Хорн. Вони займалися аналізом сутності фінансової стійкості та факторів, що на неї впливають. Окрім них, це питання розглянуто в працях науковців Я.П. Альвера, В.Г. Ярве, В.Р. Банка, Л.Т. Гіляровської,

Д.А. Єндовіцької, О.В. Ефімова, М.В. Кисельова, В.В. Ковальова, Н.П. Любушин, А.Д. Шеремета, Р.С. Сайфулін, В.Г. Артеменко, І.О. Бланк, В.В. Ковальов, М.Н. Крейніна, Г.В. Савицької та ін.

В економічній літературі аспектам детального аналізу і оцінки фінансової стійкості підприємств приділяється достатня увага. Вітчизняні та зарубіжні вчені у своїх працях наводять детальне тлумачення сутності фінансової стійкості підприємства, обґрунтовують низку рекомендацій щодо її оцінки та збереження. Проте на сьогоднішній день потребує додаткового дослідження аналіз чинників, які впливають на забезпечення фінансової стійкості підприємства, та механізми їхньої взаємодії.

Постановка завдання. Метою статті є визначення та аналіз факторів, що впливають на фінансову стійкість і платоспроможність суб'єкта господарювання в сучасних умовах економічного розвитку. У процесі написання роботи використовувалися такі методи дослідження: порівняння, спостереження, узагальнення, формалізації та ранжування.

Результати. Стійкий фінансовий стан підприємств є одним з ключових факторів їх конкурентоспроможності на ринках різноманітної продукції. Фінансова стійкість виступає однією з головних чинників стабільної та прибуткової діяльності підприємства. Позитивні значення показників, які характеризують фінансову стійкість є основою для прибуткової діяльності підприємств і підвищення їх фінансового потенціалу.

При аналізі економічної літератури було виявлено наявність різноманітних підходів щодо тлумачення поняття фінансової стійкості підприємства. Зокрема, В.О. Подольська вважає, що фінансова стійкість підприємства — можливість підприємства відповідати своїми зобов'язаннями і збільшувати власний фінансовий потенціал, результат його теперішнього, інвестиційного, фінансового розвитку [1, с. 148].

На думку вітчизняного вченого Ю.С. Цал-Цалко, фінансова стійкість підприємства є станом активів підприємства, що здатний гарантувати достатній і бажаний рівень платоспроможності [7, с. 236].

Вчена Л. А. Лахтіонова вважає, що фінансова стійкість передбачає можливість підприємств маневрувати грошовими коштами, ефективно їх використовувати та забезпечувати безперервний процес виробничо-господарської діяльності [3, с. 482].

Аналізуючи думку науковця В.О. Подольської щодо розуміння економічної категорії «фінансова стійкість», слід зазначити, що в даному трактуванні не цілком деталізованим є питання стосовно того, як саме суб'єкт господарювання має відповідати за своїми боргами та зобов'язаннями. Проаналізувавши дане визначення складається думка, що під відповідальністю за зобов'язаннями розуміється визначення обсягу позикових джерел, при яких підприємство здатне забезпечити їх повне та своєчасне повернення.

Не зовсім коректним є визначення та розуміння поняття «фінансова стійкість» ученим Ю.С. Цал-Цалко. На нашу думку, в даному трактуванні цього поняття доцільно використовувати словосполучення слів не «стан активів», а забезпеченість активів джерелами їх формування, тобто пасивами.

Досить лаконічно та чітко характеризує поняття «фінансова стійкість» Л.А. Лахтіонова, в якому напочатку узагальнено, що це стан підприємства, а потім йде роз'яснення, який саме стан, і до чого він приводить.

Проаналізувавши різноманітні підходи до визначення сутності фінансової стійкості, ми пропонуємо власне трактування даного поняття, а саме: під фінансовою стійкістю підприємства слід розуміти такий фінансовий стан підприємства, при якому воно здатне забезпечити власний достатній рівень платоспроможності на довгостроковий період і який забезпечує його економічну незалежність від позикових джерел фінансування.

В економічній літературі серед різноманітних авторів не виокремлено загальної та стандартної класифікації факторів, які здатні значно впливати на фінансову стійкість підприємства. Фактори впливу на фінансову стійкість класифікують за такими ознаками: за місцем виникнення виділяють зовнішні та внутрішні фактори впливу; за важливістю результату виділяють основні та другорядні фактори; за структурою: прості, складні; за часом дії можна визначити постійні та тимчасові фактори впливу на фінансову стійкість підприємства [8, с. 117]. Так, можна виділити ряд критеріїв класифікації чинників впливу на фінансову стійкість підприємства, що представлено в табл. 1.

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА [8, С. 119]

Ознака класифікації чинників	Види чинників
1	2
За місцем виникнення	внутрішні
	зовнішні
За масштабом впливу	одноосібні
	багатоосібні
За структурою	прості
	складні
За можливістю прогнозування	прогнозовані
	умовно прогнозовані
За важливістю результату	основні
	другорядні
За ступенем впливу на діяльність підприємства	негативні
	позитивні
За часом	короткочасні
	періодичні
	постійні
За ймовірністю реалізації	високі
	середні
	малі

На нашу думку, класифікація факторів впливу на фінансову стійкість за місцем виникнення є найузагальненішою та може бути запропонована до використання будь-якому підприємству, незалежно від специфіки діяльності.

Зважаючи на те, що діяльність підприємства залежить від різноманітних чинників, фінансова стійкість також підлягає впливу багатьох факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Оцінюючи фінансовий стан підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища слід враховувати, що вони (фактори) можуть здійснювати як позитивний, так і негативний вплив. Позитивний вплив факторів найяскравіше проявляється у покращенні таких показників фінансового стану, як показники рентабельності, ліквідності та платоспроможності. Так, сприятлива ринкова кон'юнктура, державна політика стосовно підтримки вітчизняного товаровиробника, безперебійний виробничий процес, ефективна система управління на підприємстві в кінцевому результаті сприяють виробництву продукції високої якості, а отже отриманню бажаної виручки підприємством.

Надходження грошових коштів дає змогу своєчасно розраховуватися із постачальниками сировини та матеріалів, виплачувати заробітну плату працівникам підприємства, а своєчасне отримання підприємством прибутку є привабливим фактором для інвесторів і гарантією розрахунків з державою і банківськими установами [2, с. 104].

Слід враховувати, що внутрішні фактори впливу на фінансовий стан підприємства можуть негативно впливати на зовнішнє середовище (збої у виробничому та технологічному процесах), при цьому зовнішні фактори мають змогу чинити негативний вплив на внутрішні процеси (зміна політичного курсу, законодавчі негаразди).

Вплив зовнішніх чинників на фінансову стійкість особливо зростає в умовах нестабільного економічного розвитку. До зовнішніх факторів належать галузеві фактори, фактори на рівні держави та глобальні фактори. Відповідно, галузеві фактори пов'язані з галузевою діяльністю підприємства, змінами в галузі та налагодженістю зв'язків з контрагентами та споживачами. Фактори на рівні держави пов'язані з економічною політикою держави, правовим полем, інвестиційним кліматом у країні, рівнем тінізації економіки. Глобальні фактори пов'язані з глобалізацією ринку, рівнем розвитку світового фінансового ринку, ринку нано-

технологій та інноваційних продуктів, рівнем міжнародної економічної конкуренції тощо [2, с. 103].

До факторів зовнішнього середовища, які характеризуються найбільшим впливом на фінансовий стан підприємства, належать: нестабільність економічної та політичної ситуації в країні, кризові явища в економіці, неконтрольованість і нестабільність фінансового ринку, низька ефективність державного управління, сезонні коливання у галузі, неефективність законодавчої бази, дефіцит технологічних нововведень тощо.

На нашу думку, найважливішими зовнішніми факторами впливу, які не дозволяють підприємствам посилювати свої позиції на внутрішньому та зовнішньому економічних ринках і погіршують рівень показників фінансового стану підприємств, являється високий рівень інфляції, низький доступ до дешевих кредитних ресурсів, імпортозалежність країни, надвисокий рівень корупції, злочинності та тіньового сектору економіки, значні обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості між підприємствами, недосконалість законодавчої бази, нерозвиненість фондового ринку, бюрократичність в управлінні, низький рівень інноваційної активності суб'єктів господарювання.

Фаза економічного розвитку країни являється одним з основних зовнішніх чинників впливу на фінансовий стан підприємства. Залежно від фази економічного розвитку підприємства на ринку будуть характеризуватися різними обсягами реалізації продукції, виробництва, рівнем доходів. Так, у період економічної кризи обсяги реалізації продукції значно поступаються обсягам виробництва, що, у свою чергу, може призвести до значного зменшення обсягів збуту, прибутків підприємств і рівня доходів населення. У цілому в даний період спостерігається різке зниження показників ліквідності і платоспроможності підприємств, що призводить до погіршення їх фінансового стану [5, с.278].

Існує тісний взаємозв'язок обсягу платоспроможного попиту населення та фінансової стійкості підприємства. Це пояснюється тим, що зростання обсягу платоспроможного попиту являється стимулом до підвищення темпів діяльності підприємства. Падіння попиту веде до загострення конкурентної боротьби та росту рівня конкуренції на ринках різних типів. В цілому, інтенсивність конкурентної боротьби може призвести до значних змін на ринку, що є причиною зміни цін на продукцію підприємств і показників фінансової стійкості підприємств.

Слід зазначити, що в умовах нестійкого розвитку економіки зростає вплив інфляційних процесів, і це негативно відбивається на фінансовому стані підприємств, що пояснюється зменшенням рівня їх прибутковості та доходності. Це призводить до зменшення власних фінансових ресурсів, що формуються за рахунок внутрішніх джерел, і веде до необхідності їх запозичення та зростання ціни на позикові ресурси, що у свою чергу призводить до ускладнення можливості їх ефективного використання задля зростання прибутковості власного капіталу, що являється негативним явищем у діяльності підприємств. Усе перераховане в сукупності веде до зменшення ринкової вартості підприємства [6, с. 149].

Найбільший вплив на фінансовий стан підприємства мають внутрішні фактори, такі як : недосконалі організаційна структура, неефективність інвестиційно-інноваційної політики, недостатність фінансових ресурсів, низький контроль за усіма процесами на підприємстві.

До внутрішніх факторів, що характеризуються значним негативним впливом на фінансовий стан підприємств, слід віднести такі фактори, як зростання дебіторської заборгованості, недостатність власних оборотних коштів, неефективність фінансових вкладень, значний відсоток морального та фізичного знецінення основних активів, низький рівень технологічного оновлення, відсутність достатньої мотивації працівників підприємства [6, с. 152].

На нашу думку, дефіцит власних оборотних коштів є однією з головних причин зниження рівня фінансової стійкості та погіршення фінансового стану підприємства. Кожне підприємство в умовах обмеженості фінансових ресурсів повинне шукати шляхи покращення рівня фінансового стану. Одним з таких заходів є створення власного кредитного фонду. У власному кредитному фонді можуть акумулюватися кошти, отримані в результаті проведення таких операцій підприємства, як фінансовий лізинг, розміщення вільних грошових коштів на депозитних рахунках, операції з цінними паперами, надання іншим підприємствам комерційного кредиту.

Для сучасних підприємств, що функціонують в однакових зовнішніх умовах, великого практичного значення набуває забезпечення внутрішніх чинників, що забезпечують його фінансову стійкість.

Так, М.С. Заюкова стверджує, що успішна діяльність підприємства в значній мірі залежить від специфіки, складу й структури продукції, що виробляється підприємством. При цьому підприємству важливо не лише визначити, що виготовляти, а й створити чітку та зро-

зумілу технологію виробництва. Від ефективності вирішення даних питань залежать фінансові результати та фінансова стійкість підприємства. Слід відзначити, що для її підтримання дуже важливим є обсяг витрат та співвідношення між їх постійною і змінною частинами [4, с. 96].

На нашу думку, істотним фактором фінансової стійкості являється склад і структура активів, а також ефективне управління активами підприємства. Фінансовий стан підприємства та потенціал його розвитку значною мірою залежать від якості управління активами, рівня залучення обігових коштів, їх структури, величини активів у грошовій формі. При здійсненні господарської діяльності підприємством значно підвищується можливість збільшити власний майбутній прибуток при зменшенні запасів і ліквідних засобів з автоматичним залученням капіталу у виробничий процес. Проте, слід відзначити, що разом із цим, значно зростає ризик неплатоспроможності підприємств унаслідок дефіциту ряду ресурсів (напівфабрикати, сировина, матеріали).

Також значний вплив на фінансову стійкість підприємства справляє правильний вибір специфіки управління фінансовими ресурсами, склад і структура даних ресурсів. Слід відзначити, що наявність у підприємства значного обсягу власних фінансових ресурсів забезпечує йому більшу впевненість стосовно збереження фінансової стійкості [4, с. 102].

Вище перераховані різноманітні фактори впливу можуть негативно впливати на фінансову стійкість суб'єктів господарювання. З огляду на це основною метою суб'єктів господарювання, які функціонують на ринку, є своєчасний аналіз, оцінка та виявлення фінансових ризиків з урахуванням впливу різноманітних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища господарювання підприємств.

У сучасних умовах діяльність підприємств являє собою комплекс взаємопов'язаних між собою господарських процесів, які зазнають вплив різноманітних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Якщо певний господарський процес і фактор впливу на нього випадає з процесу діагностики фінансової стійкості, то оцінка впливу інших суттєвих факторів, а також висновки ризикують виявитися значно спотвореними, не обґрунтованими та не спроможними забезпечити фінансову стійкість підприємства. Тому при прогнозуванні та забезпеченні фінансової стійкості слід враховувати всі можливі варіанти подальшого розвитку та фактори впливу задля досягнення підприємством бажаного фінансового стану.

Проаналізувавши фактори впливу на фінансову стійкість підприємства в сучасних ринкових умовах, можна виділити такі заходи щодо покращення фінансового стану підприємств:

- детальний аналіз структури кредиторської заборгованості;
- оцінка структури довгострокової заборгованості;
- здійснення аналізу причин виникнення дебіторської заборгованості і можливостей її погашення;
- проведення самофінансування господарської діяльності підприємства за рахунок чистого прибутку, амортизаційної політики, оптимізації податкових платежів;
- значного підвищення рівня ліквідності активів за рахунок збільшення обсягу оборотних активів;
- аналіз та оцінка ефективності й доцільності довгострокових фінансових вкладень;
- зменшення обсягів дебіторської заборгованості за рахунок підвищення ділової активності підприємств;
- підвищення рентабельності продукції за рахунок зменшення операційних витрат, які значно впливають на собівартість;
- збільшення обсягу прибутку завдяки зменшенню постійних витрат і підвищенню ефективності господарської діяльності;
- реінвестування прибутку на збільшення виробничого потенціалу підприємства.

У результаті проведеної діагностики показників фінансового стану ПублАТ «Дубномолоко» було визначено, що у 2014 році відбулося зменшення частки власного капіталу, при цьому слід відмітити збільшення частки довгострокових зобов'язань підприємства, зростання поточних зобов'язань, що є негативним явищем та пояснюється значним зростанням обсягу кредиторської заборгованості. У 2014 році спостерігається погіршення значень коефіцієнтів ліквідності, концентрації власного капіталу, зростання показників концентрації позичкового капіталу, що пояснюється збільшенням обсягу позичкового капіталу в ресурсах суб'єкта господарювання, зростанням залежності ПублАТ від зовнішніх джерел фінансування.

Для визначення можливих шляхів покращення фінансової стійкості ПублАТ «Дубномолоко» була проведена оптимізація структури капіталу підприємства, що наведено в табл. 2.

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПУБЛАТ «ДУБНОМОЛОКО»

№з/п	Показники	2013 рік	2014 рік
1	Загальна потреба в капіталі, тис. грн	680302,7	680302,7
2	Структура капіталу (варіанти), %		
2.1.	власний капітал (акціонерний)	83	77
2.2.	позиковий капітал	17	23
3	Рівень очікуваних дивідендних виплат, %	9	9,5
4	Рівень ставки відсотку за кредит з урахуванням премії за ризик, %	10	10,5
5	Ставка податку на прибуток, %	18	18
6	Податковий коректор	0,82	0,82
7	Рівень ставки відсотку за кредит з урахуванням податкового коректора, %	8,2	8,61
8	Вартість підприємства, тис. грн	65949	68475

Отже, з табл. 2 видно, що за другим варіантом структури капіталу досягається максимальна вартість підприємства, саме тому доцільною є орієнтація на структуру капіталу підприємства, яка характерна для 2014 року діяльності ПублАТ «Дубномолоко».

З метою покращення фінансового стану ПублАТ «Дубномолоко» були запропоновані такі заходи:

— значне зменшення довгострокових зобов'язань підприємства шляхом реструктуризації боргів, відстрочення або погашення заборгованості;

— зменшення поточних зобов'язань підприємства за розрахунками в результаті зменшення боргів з одержаних авансів, боргів перед бюджетом, зі страхування, з оплати праці та акціонерами.

Погашення зобов'язань підприємство може здійснювати такими шляхами:

— сплата кредиторам грошових коштів;

— переведення зобов'язань у корпоративні права, що належать кредитору;

— відвантаження готової продукції в рахунок отриманого авансу або в порядку заліку заборгованості.

Фактично ПублАТ «Дубномолоко» має змогу реалізувати наведені заходи та шляхи за рахунок збільшення обсягу випуску продукції, зростання ціни та зниження собівартості, нарощення виробничих потужностей.

Таким чином, можна зробити висновок, що з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства ПублАТ «Дубномолоко» необхідно забезпечити зростання частки чистої виручки, що припадає на одиницю власного капіталу, обсягів власного капіталу та власних обігових коштів, зменшення показників фінансової незалежності та концентрації позичкового капіталу. Також слід забезпечити максимально можливе збільшення частки власних джерел фінансування та зменшення зобов'язань підприємства ПублАТ «Дубномолоко». Впровадження наведених пропозицій сприятиме покращенню фінансового стану аналізованого підприємства.

Висновки. Фінансова стійкість являється ключовим елементом забезпечення стабільного фінансового стану підприємства, передбачає здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями перед кредиторами, бюджетом і власниками за рахунок збалансування обсягів власних фінансових ресурсів і позик. Фінансова стійкість підприємства є основним показником ефективності його функціонування та розвитку та цілком залежить від результатів його господарської діяльності.

Рівень комплексного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансову стійкість підприємства залежить від обраної стратегії діяльності та управління, галузі господарювання підприємства, стадії його життєвого циклу, а також від загального рівня економічного розвитку країни.

Підприємства, які досягли бажаного рівня фінансової стійкості, незалежать від коливань на ринку, значно знижують власний ризик банкрутства та мають усі можливості для забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності.

У сучасних умовах нестабільності та невизначеності більшість підприємств характеризується незадовільним фінансовим станом, що зумовлено несприятливою дією зовнішніх і внутрішніх факторів. Враховуючи, що більшість факторів не є сприятливими для функціонування та розвитку підприємств, основну увагу слід зосередити на необхідності вибору на сьогодні кожним підприємством такої політики управління фінансовим станом, основою якої була б орієнтація лише на власні «сили» та можливості, тобто на власний потенціал. Наявність потужного внутрішнього потенціалу та ефективної внутрішньої політики підприємства щодо управління фінансовим станом дадуть змогу підтримувати фінансовий стан на рівні, що передбачає його здатність своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями з усіма учасниками фінансових відносин і формувати прибуток, достатній для успішного функціонування та розвитку.

Обов'язковою умовою покращення фінансового стану підприємств у ринкових умовах господарювання в умовах кризи є постійний аналіз і своєчасна діагностика змін, які відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, а також своєчасне та максимально ефективне реагування на такі зміни з метою забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Аналіз підходів до визначення сутності поняття «фінансова стійкість підприємства» / Н. В. Шовкопляс // Управління розвитком. — 2013. — № 15. — С. 147—149.
2. Корженевська В. М. Дослідження факторів впливу на фінансовий стан підприємства / В. М. Корженевська // Формування ринкових відносин в Україні. — 2011. — № 7. — С. 102—106.
3. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія / Л. А. Лахтіонова. — К. : КНЕУ, 2011. — 880 с.
4. Мальований М. І. Фінансовий стан підприємства та його покращення у післякризовий період / М. І. Мальований // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. — 2012. — Вип. 81(2). — С. 93—105.
5. Партин Г. О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи // Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. — 2010. — №10 — С. 276—279.
6. Сізова А. В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення // Молодіжний науковий вісник УАБС НБСУ: Економічні науки. — 2012. — №2. — С. 145—156.
7. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Л. А. Суліменко. — [5-те вид., доп.]. — Житомир : ЖОО ГО «Спілка економістів України», 2012. — 609 с.
8. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш ; Київський національний торговельно-економічний університет. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. — 412 с.

Дата: 25.02.2015